

The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
The City of Art : Model for Development of Creative Art and Culture
Chiang Saen, Chiang Rai Province

พระอัครภิกษุตรี สิริวฑฒโน,ดร.

Phraakkharaphisit Siriwatthano,Dr.

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่

Thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ 1.เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 2.เพื่อพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 3. เพื่อพัฒนาช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรม เชียงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ 4. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในเชิงที่เป็นรูปธรรม ประกอบไปด้วย มีการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ เช่น การทำโลโก้ สัญลักษณ์เมืองเชียงใหม่ การทำตุ๊กตาล้านนา การทำแลนด์มาร์คไว้ถาวร และมีช่วงศิลปวัฒนธรรมของอำเภอเชียงใหม่ เช่น การสืบชะตาเมือง กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ ดนตรีพื้นเมือง กลองสะบัดชัย การแสดงของชนเผ่า กาดมั่วครัวแลง ตลอดจนถึงแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ : รูปแบบ,การพัฒนา,ศิลปวัฒนธรรม,เชิงสร้างสรรค์

Abstract

Research paper concerning The City of Art : Model for Development of Creative Art and Culture Chiang Saen, Chiang Rai Province. The objectives are as follows 1. To study the plan to conserve and promote creative arts and culture in Chiang Saen, Chiang Rai province 2. To develop a Creative Arts and Culture Street in Chiang Saen 3. To develop Arts Square: planned for activities and creative arts and culture shows in Chiang Saen, Chiang Rai province 4. To develop an application

to promote creative tourism areas in Chiang Saen, Chiang Rai province. It is Qualitative Research including documentary evidence and field work. The documentary part comprises information collected from relevant documents and research. The field work includes information collected from questions and interviews, in-depth interviews and Focus Group discussions, as well as Participant Observation. Research results show that there is a plan and process to conserve and promote creative arts and culture in Chiang Saen, Chiang Rai province on a material basis comprised of the development of a Creative Arts and Culture Street in Chiang Saen, such as creating a logo as a symbol of the city of Chiang Saen, Lanna flags, photographic landmarks, and an open area or square for arts and culture in Chiang Saen district, such as a ceremony of renewal for the city, activities and shows, such as traditional dancing and folk music and drums, hill tribes demonstrations, markets, and finally an application to promote creative tourists places in Chiang Saen, Chiang Rai province, so as to advertise information about arts and culture.

Keywords : Model, Development, Art and Culture, Creative

บทนำ

นโยบายการค้าต่างประเทศ อำเภอเชียงแสนได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเชียงแสนได้รับการประกาศเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง เมืองเชียงแสนเป็นเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดของแคว้นล้านนา หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีแสดงให้เห็นปรากฏว่าเมืองเชียงแสนมีการพัฒนาเนื่องจากเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจการปกครอง ศาสนาและศิลปกรรม เมืองเชียงแสนในปัจจุบันได้มีการยกฐานะเป็นอำเภอเชียงแสนที่เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงรายได้มีการพัฒนาอนุรักษ์โบราณสถานและวัตถุโบราณมานาน กรมศิลปากรได้มีการบูรณะ จัดสภาพภูมิทัศน์รอบโบราณสถานขึ้นเป็นอนุสรณ์สถาน เพื่อการสงวนรักษาคุณค่าที่เป็นมรดกของล้านนาและเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของล้านนาที่มีความสำคัญของประเทศไทย โบราณสถานของเมืองเชียงแสนทั้งภายในและนอกเมืองส่วนใหญ่ได้รับการขุดค้น ขุดแต่ง บูรณปฏิสังขรณ์ และปรับปรุงภูมิทัศน์แล้ว โดยเฉพาะกำแพงเมือง บ่อม คูเมือง รวมถึงวัดวาอารามต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเข้มข้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ด้วยนโยบายของทางจังหวัดที่ผลักดันเชียงแสนขึ้นเป็นแหล่งมรดกโลก (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่, 2558 : 286)

เมืองเชียงแสนปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นเมือง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของตัวอำเภอเชียงแสนและเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน พื้นที่เต็มไปด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้างทั้งของส่วนราชการและเอกชน รวมถึงบ้านเรือนราษฎรร้านค้า ตลาด ท่าเรือ วัด สถานศึกษา บ้านพัก หน่วยงานด้านการค้า ศิลปกรรม การท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑสถาน โดยมีโบราณสถานแทรกตัวอยู่เป็นระยะพื้นที่ด้านทิศใต้ภายในเมืองมีสภาพเป็นชุมชนหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่ด้านทิศเหนือบางส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งทำนา ทำไร่ และสวนผลไม้ พื้นที่นอกเมืองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม บางส่วนเป็นชุมชนเมือง นิคมอุตสาหกรรม และป่าไม้ สถานที่สำคัญต่างๆ ของเชียงแสนล้วนมีประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น พื้นที่ภายในและโดยรอบเชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย

ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเมืองเชียงใหม่ได้รับการบรรจุเป็นโครงการบูรณะและอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์แห่งชาติ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 มีเป้าหมายที่จะสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่และบริเวณในพื้นที่เป้าหมาย เพื่อการดำเนินงานปรับปรุงบูรณะโบราณสถานและสภาพภูมิประเทศ ให้เกิดบรรยากาศ เพื่อให้เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด

การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายและการที่จะให้คนในพื้นที่ตระหนักถึงโบราณสถานซึ่งเป็นมรดกล้านนาของจังหวัดชายแดน การจัดกลยุทธ์ทางการตลาดที่จำเป็นเป็นในการสร้างเสริมเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกิดรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดมีความจำเป็นจะต้องให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการด้านแผนงานดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และความพร้อมของประชาชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะต้องกระตุ้นให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีบทบาทรับผิดชอบและเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวทำให้เกิดการร่วมมือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย (ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิ, 2558 : 10)

อำเภอเชียงแสนและเทศบาลตำบลเวียงเชียงแสน พื้นที่เต็มไปด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้าง ทั้งของส่วนราชการและเอกชน รวมถึงบ้านเรือนราษฎร ร้านค้า ตลาด ท่าเรือ วัด สถานศึกษา บ้านพัก หน่วยงานด้านการค้า ศูนย์การค้า การท่องเที่ยว และพิพิธภัณฑ์ โดยมีโบราณสถานแทรกตัวอยู่เป็นระยะพื้นที่ด้านทิศใต้ภายในเมืองมีสภาพเป็นชุมชนหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่ด้านทิศเหนือ บางส่วนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งทำนา ทำไร่ และสวนผลไม้ พื้นที่นอกเมืองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม บางส่วนเป็นชุมชนเมือง นิคมอุตสาหกรรม และป่าไม้ สถานที่สำคัญต่างๆ ของเชียงแสนล้วนมีประวัติศาสตร์และเรื่องเล่าที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่น พื้นที่ภายในและโดยรอบเชียงแสนมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมากมาย ทั้งทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งยังเป็นแหล่งค้าขายระหว่างประเทศที่สำคัญ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมากมาย

ผู้วิจัยศึกษาแผนการส่งเสริมการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เชียงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ตามแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว มุ่งปรับโครงสร้างตลาดการท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ ให้เกิดความเชื่อมโยงเส้นทางในภูมิภาคและสนับสนุนการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนและประชาชน องค์กรต่าง ๆ การส่งเสริมความร่วมมือทางการท่องเที่ยวและการปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตของคนชายขอบเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจและสนับสนุนในด้านความรู้และการส่งเสริมอย่างจริงจังและให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมตามภูมิประเทศ วัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อพัฒนาช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการจัดงานศิลปวัฒนธรรม เชียงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
4. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ได้แบ่งวิธีดำเนินการ เป็นขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

1. พื้นที่การวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาจาก พื้นที่การวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ วัดพระธาตุจอมกิติ วัดป่าสัก วัดพระเจ้าล้านทอง วัดพระธาตุผาเงา วัดพระธาตุภูเข่า วัดพระธาตุสองพี่น้อง วัดพระธาตุเจดีย์หลวง

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่

1. ภาครัฐ	จำนวน	10	คน
2. องค์กรปกครองท้องถิ่น	จำนวน	10	คน
3. พระสงฆ์	จำนวน	10	รูป
4. เครือข่าย	จำนวน	10	รูป

รวมทั้งหมด จำนวน 40 รูป/คน

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วยดังนี้คือ

1. แบบสัมภาษณ์ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์มิติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย แนวคิดการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการต่อยอดของศิลปวัฒนธรรมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

2. สนทนากลุ่ม

กำหนดประเด็นที่ต้องการสนทนา เช่น

ก. รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ?

ข. การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบ และวิธีการ เช่นไรบ้าง ?

ค. ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการจัดงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบ และวิธีการจัด แบบไหน อย่างไรบ้าง?

ง. การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีรูปแบบและวิธีการ แบบไหน อย่างไรบ้าง ?

4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เรื่อง The City Of Art : รูปแบบการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured or guided interviews) โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และ การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงแสน จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงแสนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การพัฒนาแอปพลิเคชัน เพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2) ศึกษาข้อมูลรูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย

- การแต่งกายไทยตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- การพ่อนเชียงแสนหรือระบำเชียงแสน
- ประเพณีประจำปีของเชียงแสน

3) กำหนดข้อคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และร่างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ข้อคำถาม ประกอบด้วย

คำถามข้อที่ 1 รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงแสน จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ?

คำถามข้อที่ 2 การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบ และวิธีการ เช่นไรบ้าง ?

คำถามข้อที่ 3 ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงแสนจังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบ และวิธีการจัด แบบไหน อย่างไรบ้าง?

คำถามข้อที่ 4 การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ควรีรูปแบบและวิธีการ แบบไหน อย่างไรบ้าง

4) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

5) แก้ไขการพิมพ์ผิดและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้จริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บข้อมูลในการศึกษาเรื่อง The City Of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสาร และภาคสนาม ภาคเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) การสนทนา

กลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2) เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัยโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่ง รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ และการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนถึง ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยรูปแบบของแอปพลิเคชัน

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

5) สรุปผลการวิจัย โดยได้อิงความรู้และนวัตกรรม

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วยดังนี้คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งด้านเอกสารแบบสัมภาษณ์ และภาคสนาม แล้วจับประเด็นเนื้อหาสาระไปพร้อมกับนำมาสรุปเป็นผลการวิจัยเป็นรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนำเสนอ

2) การตรวจสอบข้อมูล หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ ข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่

2.1 การตรวจสอบ ด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์

2.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม กรณีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

3) สรุปแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนา The City Of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ก่อนจะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นรูปแบบมีส่วนร่วมกึ่งมาตรฐาน (ขั้นการพัฒนาตัวแบบ (Develop Model) เพื่อนำเข้าสู่การวิจัยเชิงเอกสารและคุณภาพ นวัตกรรม

7. สรุปกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง The City Of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประวัติและความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

2) เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัยโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

5) สรุปผลการวิจัย โดยได้องค์ความรู้และนวัตกรรม ตามวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

โครงการย่อยที่ 1 : รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย ได้ผลการวิจัย

มีรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัด เชียงราย ประกอบไปด้วย การทำโลโก้ การทำตุ๊กล้านนา การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป การสืบชะตาเมือง กิจกรรม การแสดงเช่น ฟ้อนรำ/ดนตรีพื้นเมือง/กลองสะบัดชัย/การแสดงของชนเผ่า

โครงการย่อยที่ 2 : การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ ผลการวิจัยดังนี้

- การทำโลโก้ สัญลักษณ์เมืองเชียงใหม่
- การทำตุ๊กล้านนา
- การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป

โครงการย่อยที่ 3 : ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

มีช่วงศิลปวัฒนธรรมของอำเภอเชียงใหม่ ดังนี้คือ

- การสืบชะตาเมือง
- กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ/ดนตรีพื้นเมือง/กลองสะบัดชัย/ การแสดงของชนเผ่า
- กาดมั่วครว้แลง

โครงการย่อยที่ 4 : การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมือง เชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้

- การทำคลิปเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่
- การทำเว็บไซต์เชิงท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปได้ ดังนี้คือ

รูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัย มีรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย การทำโลโก้ การทำตุ๊กล้านนา การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป การสืบชะตาเมือง กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ/ดนตรีพื้นเมือง/กลองสะบัดชัย/การแสดงของชนเผ่า

การพัฒนาถนนศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้คือ มีการทำโลโก้สัญลักษณ์เมืองเชียงใหม่ และ การทำตุ๊กล้านนา การทำแลนด์มาร์คไว้ถ่ายรูป

ช่วงศิลปะ : รูปแบบกิจกรรมและการแสดงงานศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้มีช่วงศิลปวัฒนธรรมของอำเภอเชียงใหม่ ดังนี้คือ การสืบชะตาเมือง และ กิจกรรมการแสดงเช่น ฟ้อนรำ ดนตรีพื้นเมือง กลองสะบัดชัย การแสดงของชนเผ่ากาดมั่วครว้แลง

การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการวิจัยดังนี้ มีการทำคลิปเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ และการทำเว็บไซต์เชิงท่องเที่ยวเมืองเชียงใหม่

การอภิปรายผล

จากการศึกษาบทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีงานวิจัยที่สอดคล้องของประสิทธิ์ สว่างศรี งานวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานเมืองเชียงใหม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เมืองเชียงใหม่เป็นพื้นที่เมืองโบราณที่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งในทางโบราณคดี และเอกสารทางประวัติศาสตร์ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากซากทางโบราณคดี มีจำนวนวัดทั้งที่เป็นวัดร้างและวัดที่ถูกนำกลับมาบูรณะใช้ใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 76 แห่งในพื้นที่กำแพงเมืองเชียงใหม่ซึ่งมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 2.5 ตารางกิโลเมตร ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือประเด็นทางด้านที่ดิน เนื่องจากจำนวนของแหล่งโบราณสถานที่จะกระจายตัวอยู่ทั่วไปในเมือง ในพื้นที่ดินบางส่วนเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์โดยมีกรมศิลปากร เป็นผู้ดูแล (จำนวนวัดร้างทั้งสิ้น 25 แห่งมีประเด็นการบุกรุกที่ดินของชาวมุสลิม คิดเป็นร้อยละ 32.89 ของจำนวนหลักฐานทางโบราณคดีในทั้งหมด จากข้อมูลของโครงการบูรณะและอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2548) และบางส่วนเป็นที่ดินส่วนบุคคลซึ่งประเด็นความขัดแย้ง ในเชิงของที่ดินนี้เป็นหนึ่งในปัญหาหลักของการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางโบราณคดีเหล่านั้น ปัจจุบันกรมศิลปากรและเทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่ มีนโยบายที่จะคลี่คลายประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อสร้างกระบวนการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชน หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ อันจะก่อให้เกิดการผลักดันเข้าสู่การเป็นมรดกโลกในรูปแบบของมรดกที่ยังคงมีชีวิต (Living Heritage) การศึกษาในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายในการค้นหาแนวทางการจัดการร่วมกันดังกล่าวระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องและชุมชนที่มีผลกระทบเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป กรอบแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 แนวคิดและวรรณกรรมหลักคือ แนวคิดการอนุรักษ์ในระดับนานาชาติ พัฒนาการแนวคิดและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ของประเทศไทย แนวคิดอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนวิธีการศึกษาใช้วิธีการสำรวจ ศึกษา รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสาร การลงภาคสนาม การสัมภาษณ์และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมภายในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยวัตถุประสงค์และความมุ่งหวังของการศึกษานี้มีด้วยกันทั้งหมด 4 ข้อหลักๆคือ 1. เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและโบราณคดีในพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่ ร่วมกันระหว่างกรมศิลปากร เทศบาลตำบลเวียงเชียงใหม่ องค์กรชุมชน ประชาชนพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ 2. เพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ทางโบราณคดีในเมืองเชียงใหม่ทั้งสิ้น 76 แห่งผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน 3. เพื่อกระตุ้นให้เกิดกลไกของทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ 4. เพื่อจัดกระบวนการให้เกิดการคลี่คลายประเด็นข้อขัดแย้งทางด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในบริเวณพื้นที่ทางโบราณคดีต่างๆในเมืองผลของการศึกษาในครั้งนี้จะมีทั้งแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาของเมืองในภาพรวมรวมถึงการยกตัวอย่างแนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานในเขตเมืองเชียงใหม่ เพื่อที่จะเป็นแนวทางเบื้องต้นใน

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตต้นเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่”
วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมและช่วยทำให้ทุกภาคส่วนเห็นภาพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและเกิดการขับเคลื่อนต่อไป
ในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทความวิจัยเรื่อง The City of Art : รูปแบบการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์
เมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ

1. ควรหาแนวทางการจัดการพื้นที่โบราณสถานเมืองเชียงใหม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
และท้องถิ่น
2. ควรมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาภาคสนาม : ภาคเหนือ

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐเถปิฎก 2525. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏ
ราชวิทยาลัย, 2525.

_____. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด 91 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย,
2534.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปกรณวิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณวิเสโส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
วิญญาน, 2539.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬ
าลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

_____. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการ
อนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน ปกป้องคุ้มครองจารีตประเพณี ภูมิปัญญา และศิลปวัฒนธรรม, เชียงราย : โรง
พิมพ์แสงศิลป์, 2561.

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรมข้อมูล ทุน
มนุษย์, เชียงราย : โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2561.

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่, การส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเชียงแสนจังหวัด
เชียงราย, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊ค) 2558.

ศักรินทร์ มงคลอิทธิ, รูปแบบและกระบวนการพัฒนาการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่, กรุงเทพมหานคร
: นานมีบุ๊ค. 2558.